

Prof.dr Nedžad Bašić, redovni profesor Univerziteta

POKORAVANJE NARODA U TRI ČINA-KUDA IDE NAROD I BiH?

**„Građanstvo je suviše paralizovano poniženjem da bi bilo sposobno da se pobuni“
(Sartre)**

Bosansko hercegovačka politička pozorišna predstava pod otvorenim nebom, u kojoj caruje podsmijeh, sumnja i mržnja, daje se neprekidno više od dvadeset godina, a da pozorišna publika nikako da prepozna tragikomediju u kojoj joj režiseri ove predstave dodjeljuju glavnu ulogu. U današnje vrijeme u kojem populistička autoritarna retorika nacionalističkih „bosansko/hercegovačkih vitezova“ nudi izopačenu sliku dostojanstva čovjeka u kojoj se ludilo, prezir i budalaština pretvara u uzvišenu stvarnost, sve postaje parodija, lakrdija i šegačenje. U toj predstavi svi postaju tragične lude, koji u odbrani „časti“ svojih „nacionalnih vitezova“ preuzimaju njihove nakazne moralne vrijednosti, njihove psiho poremećaje i njihovu opremu i oružje, i kreću u boj u potragu za velikim podvizima koji će ih proslaviti.

Prvi čin: mržnja, rat i kriminal

U toj potrazi za velikim podvizima osjeća se ludost i iščašenost u svakom činu predstave gdje nepismene budale postaju idealisti, romantičari, zanesenjaci, postaju vitezovi, borci za pravdu, slobodu i čast njihovih izmaštanih „dama“ (nacija), prema kojima su kao pubertirajući adolescenti grubi, cinični i bezosjećajni zavodnici. Oni odbacuju svoje erotično-seksualne potrebe s čime se pojačava njihova patološka potreba za mržnjom, vladanjem i moći, što čini tragiku ove pozorišne predstave još tamnijom i mučnijom.

Oprezni i nepovjerljivi, lukavi i lažljivi, lakomi i praktični, postaju mjerilo svih stvari koje se dešavaju u ovoj pozorišnoj komediji. Njihovi pohodi postaju pohodi međusobnih prijetnji i njihove umišljene borbe sa moćnim i zlim neprijateljima koji ih okružuju a kojih nema nigdje na vidiku sem u njihovoj iščašenoj mašti. „Isušenog mozga“ svaki od njih poklanja svojoj „dami“ nebrojene maštarije i ludorije, da ne bi otkrile njihove nerazumnosti, halapljivosti, i neutoljivu žedj za slavom i bogatstvom.

U međusobnom nadmetanju bosansko-hercegovački „nacionalni vitezovi“ prepuni su trikova i podvala sa kojima uspjavaju da omađijaju svoje „dame“ da same sebe bičuju kako bi zaštitile njihovu „vitešku čast“ da se ne bi otkrila njihova nemoć opštenja i njihove trikovi i podvale.

I tako će ta ludorija, budalaština i šegačenje trajati sve dok u drugom činu predstave pozorišna publika ne otkrije da je sama umiješana u sve te podvale, laži, potkradanja i mimikrije, da je sama stvorila te lažne bezumne lakrdijaške „viteške“ likove pomućenog uma, nemilosrdne i hladnokrvne u prevarama i pljačkama, hladne i odbojne u opštenju sa svojim „damama“. Tada publika definitivno posumnja da su je režiseri ove pozorišne predstave uvukli bez njezinog znanja u svijet lažnog viteškog nadmetanja u kojem su učitelji i ljekari divovi koje treba pobjediti, izbjeglice skup čarobnjaka koje treba uništiti, a seljaci i radnici su sukobljene neprijateljske vojske koje atakuju na krčmu, koju trebaju zauzeti.

Drugi čin: novi moral iz otuđene perspektive

Sad bi pozorišna publika najradije da izađe iz te pozorišne predstave, i da napusti lažne bezumne lakrdijaške “viteške” likove pomućenog uma, ali ne može. Vrata teatra su zaključana. U zaključanom (nacionalnom) teatru počinje drugi čin, čin stvaranje “otuđene perspektive” u kojoj pozorišna publika (nacija) postaje “dobrovoljno” rob-zarobljenik svojih “nacionalnih vitezova” iz čije perspektive sagledava svoju ni malo “veselu” budućnost i traži moralno opravdanje da se ne pobuni i da ne odbaci svoju pokornost prema njima. Mada je „pozorišna publika“ paralizovana poniženjem, nepravdom, kriminalom, korupcijom koje čine „nacionalne elite i vitezovi“, teško se odlučuje na pobunu protiv ove tiranije, jer svaka njena pobuna nosi sa sobom opasnost optužbe za pobune protiv sopstvene države i nacije, što nosi veliku težinu moralne odgovornosti. U nedostatku moralnog kredibiliteta pojedinca, „nacionalna elita“, poput gospodara i roba, uvodi odnos države i pojedinca u sopstvenu percepciju dominacije i eksploatacije, u kojoj pojedinac nosi teret odgovornosti prema državi, koje zapravo nema.

Između pojedinca-države-elite stvara se nova struktura morala u kojoj se prikriva prisustvo „nacionalne elite“. „Nacionalna elita“ biva supstituirana narodom, što slobodu pobune pojedinca protiv „elite“ direktno uvodi u zonu moralne konfrontacije pojedinca sa državom i narodom. Time se pobune protiv kriminala, korupcije, nepotizma „nacionalne elite“ amortiziraju sa težinom lične moralne odgovornosti pojedinca prema državi, što efektno pobunu pojedinca usmjerava ka demonizaciji i okrivljivanju drugog.

Zatvara se krug u kojem se svaka pobuna pojedinca protiv kriminala, korupcije, nemoralna „nacionalne elite“, smatra pobunom protiv države. Onaj koji bi preuzeo težinu moralne odgovornosti pobune protiv kriminala, korupcije, nepotizma... bio bi izložen egzistencijalnim tjeskobama i teretu srama pobune protiv sopstvene države i naroda, što daje ton njegovoj nemoći i vodi ga u pokoravanje „nacionalnim vitezovima“. Time se pojedinac odriče moralne odgovornosti pobune, sa čime svoju slobodu sagledava radije kao neslobodu u kojoj nalazi svoj alibi da radije prihvata sitne privilegije i pogodnosti nego težinu moralne odgovornosti pobune protiv države, što otvara proces legalizacije kriminala, korupcije, nepotizma....

Treći čin: kolektivna hipnoza

Treći čin ove pozorišne predstave je opšta ludnica u kojoj pozorišna publika (narod) postaje i žrtva i zločinac i tad više niko ne pita ni za dirigente (političke lidere) ni za glumce (političke stranke). Oni nisu ni krivci ni žrtve. Žrtva i krivac je sada pozorišna publika (narod), koja sa lakoćom preuzima teret krivnje sa pokornošću, bez osjećanja ikakve odgovornosti i stida, što izrasta u fenomen ove bosansko/hercegovačke pozorišne predstave pod otvorenim nebom koja uspješno funkcioniše više od 20 godina. Više od 20 godina “nacionalni vitezovi” u nacionalnom teatru uspješno ubijeduju “pozorišnu publiku” da njihov zločin nije zločin, i da onaj koji prepozna njihov zločin kao njihovu odgovornost čini najveću opasnost za njih, sa čime je otvoren put mržnje i netrpeljivosti prema svima koji se pobune protiv zločina.

I kad je "pozorišna publika" povjerovala u to bio je otvoren put ka kolektivnoj hipnozi i svim poželjenim oblicima manipulacija, spinovanja i kontrole. Softificirani digitalni mediji, algoritmi i društvene mreže pomoći će vještim "nacionalnim vitezovima" da brzo i efektivno dovedu pozorišnu publiku u stanje frakcinacije, neizvjesnosti i konfuzije, u kojem se mijenjaju sistemi vjerovanja, morala i ponašanja. Napustiti teatar nacionalne hipnoze, koji povezuje misli, jezik, vjeru i obrasce ponašanja publike, znači ostati nezaštićen od kazne za zločin „svojih“ koje si napustio. Postati izdajnik najveće je „prokletstvo“ koje ne ostaje nekažnjeno. I ne samo to. Ostati u teatru nacionalne hipnoze znači prihvatanje kolektivne buke da „zločin“ koji je počinjen od „naših“ nije „zločin“ i da odgovornosti za to nema. I tad je sve čisto i jasno. Nema potrebe ni za kajanjem ni stidom. Nema ni straha od kazne za počinjeni zločin „naših“. Nema ni izopštenja iz glumišta. I tu nastaje psihološka mutacija kod pozorišne publike. Odsustvo straha za počinjeni zločin i straha za izopštenje iz grupe postaje glavna poluga izbora: ostati u teatru „nacionalne hipnoze“. Ostankom u teatru „nacionalne hipnoze“ stiže se do „uzvišenog i korisnog zločina“ koji postaje kolektivnim identitetom „pozorišne publike“ što stubokom mijenja odnos između dirigenta, glumaca i gledališta, što izrasta u inspiraciju šutnje i pokornosti. Ta šutnja i pokornost daje potpunu kontrolu „nacionalnim vitezovima“ nad „pozorišnom publikom“, bez obzira na to koliko je „pozorišna publika“ svjesna u kakvom se stanju hipnoze, bunila i manipulacija nalazi i koliko je blizu provalije. I tako psiho-lingvističko-plemensko programiranje kontrole pozorišne publike sa ciljem postizanja ličnog interesa nacionalnih dirigenata i raznih glumačkih udruženja postaje jedan od temeljnih instrumenata razaranja bosanskohercegovačkog društva.

Zavjesa je spuštena

Živimo u vrijeme zastrašujuće nepravde, siromaštva, straha, bezperspektivnosti i očaja, i to bez i jednog pokreta ozbiljne pobune ili ljutnje prema "nacionalnim vitezovima" koji su doveli do takvog života kakav živimo. I ne samo da nema znaka pobune protiv sve gorčine sa kojom živimo taj život, već iz dana u dan ekstaza poslušnosti i odanosti prema "njima" koji nas vode u beznade sve je moćnija i vidljivija.

Ovo je zastrašujuće vrijeme u kojem smo došli do krajnje tačke sa koje se više ne možemo sami vratiti na početnu tačku sa koje smo pošli. Došli smo u stanje kolektivne mentalne poremećenosti kada više nismo u stanju razaznati zloćudno od normalnog, nemoralno od moralnog, zločesto od dobrog, laž od istine. Sada svi zajedno funkcionišemo na nivou pojedinca na refleksu „nenormalne normalnosti“. Postajemo svi nasilni, anksiozni i podložni lažnim uvjerenjima. To je stanje u kome nastaje „gubitak uvida“ u sopstvenu prošlost, sadašnjost i budućnost. To je stanje u kojem se lako stvara „normalnost zločina“, gdje se sve što je pogrešno, destruktivno, patološko i nenormalno, detektuje kao normalno i korisno za nas. Uništavanje demokratije, divljanje korupcije, eksplozija nepotizma, sprečavanje vladavine zakona, gubitak zajedničkog osjećaja o stvarnosti u kojoj se nalazimo, simptomi su opasne bolesti u čijoj se inkubaciji svi nalazimo. Više ne razlikujemo stvarno od nestvarnog. Iluzije i halucinacije postaju naša stvarnost. Gubimo vlastiti osećaj za stvarnost i podržavamo zablude i cijelo društvo postaje jedna mentalno bolesna osoba koja više ne osjeća zločin kao

nešto zloćudno i loše. Stvara se opasan oblik suzavisnosti u kojoj psihološki neuredan pojedinac, koji se popeo do najviše stepenice društvene moći, pretvara društvo u karantin u kojem „nacionalni virus” stvara veliki strah od pobune i slobode, što stvara sklonost kod pojedinca da krivi i demonizira druge zbog sopstvenog nestajanja u zoni pokoravanja. Moć psihološki bolesnog pojedinca na vrhu piramide lokalne ili više vlasti (svejedno je), u tako psihološki neuređnoj zajednici, izrasta u najveću opasnost ne samo za lokalnog čovjeka već i za cijelo čovječanstvo, bez obzira koliko ta zajednica bila mala i činila nam se nemoćnom i marginalizovanom da pokrene zlo iz početka. Stvara se strogo kontrolisana mentalno neuredna zajednica u kojoj svi moraju lagati i sebe i druge, u kojoj se moraju iskriviti sve istine i stvarnosti, u kojoj se moraju zagovarati „teorije zavjere“ i vjerovati u njih..

Da bi se mogao napraviti iskorak iz tog zatvorenog kruga „nenormalne normalnosti“ potrebna je zajednička mreža (network) novih generacija sa novim idejama, bez straha i sklonosti ka pokoravanju. Potrebni su oni koji su sposobni postaviti granice toj našoj „nenormalnoj normalnosti“, u koju smo svi uključeni i porobljeni, koja je postala nepodnošljiva. Potrebna je kolektivna pobuna protiv bolesnih halucinacija i iluzija psihopata koji su na vrhu piramide vlasti, i koji nas čine sve bolesnijim, sve nenormalnijim, sve uplašenijim, siromašnijim i otuđenijim od onog što bi nas trebalo činiti normalnim. To više nije nikakva politička paradigma već „paradigma zdravlja i života“ svih nas koji živimo na ovim prostorima. „**Svi oćemo samo dobro, a od dobra jedino budala moć da ispadneš. A nevolja, opet, oće da te napravi pametnijeg, al to tek ako te ne ubije, prvo treba da ju prećivi. Izmeri sad šta ti je gore.**“ (Petrijin venac).